Ч. 246 (12.612). Львів, вівторок 4. листопада 1930. Poeztowa oplata zaplacono ryczaltem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Четвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

11 Число Українського і Білоруського Виборчого Бльоку 11

УНДО.

Після останніх арештувань.

Львів, 2. листопада 1930.

Арештовано голову Українського Національно-Демократичного-Обеднання 4-ох заступників голови, генерального секретаря і секретаря Парляментарної Репрезентації, а також цілий ряд визначних діячів, активних членів партії, згадати хочби тільки б. 17 послів і 3-ох сенаторів. Із обох секретаріятів партійного і парляментарного — забрано всі матеріяли, а домівку ґенерального секретаріяту зовсім запечатано. Таким робом партія опинилася у надзвичайно важкому положенні.

Не будемо вдаватися в розгляд усіх тих татарських вістей, які блукають по ріжних орґанах польської преси на тему причини повищих кроків влади. Не знаємо правдивих конкретних закидів, не знаємо, які висліди дасть розпочате слідство, чи викристалізується воно в якомусь акті обвинувачення та в якому напрямку. Ясна річ, що коли би справа арештованих діячів дійшла до процесу, на якому судили би не особи, а партію УНДО, то це була би подія, яких небагато в новітній історії українського народу. Бо без огляду на те, що про УНДО нині пишеться і говориться, чи хтось вважає цю партію вже нині обтяженою усякими смертними гріхами й безапеляційно скомпромітованою та знищеною, чи хтось інший може добачити звязок поміж нинішньою скрутою тієї партії та зовнішніми обставинами, від партії і її керманичів зовсім незалежними, — без огляду на який небудь, так мовити, гостро актуальний підхід до оцінки політичного обличчя Українського Національно-Демократичного Обеднання, фактом є, що УНДО відіграло вже настільки поважну ролю в житті українського народу, що ввійшло вже до української історії.

Пригадаймо, що УНДО істнує лише формально 5 літ, від 11. липня 1925 року, бо фактично є продовженням Української Національно-Демократичної Партії, заснованої 26. грудня 1899 року й прозваної у квітні 1919 року „трудовою“. Таким робом ця партія має за собою 31 літ життя, звязаного найтісніше з усіми ділянками буття народу. На той час припав найбільший здвиг національної свідомости мас, що тільки недавно прокинулися з пеленок етноґрафічної побутовщини. У міжчасі відбувся весь процес громадсько-культурної і господарської організації, у міжчасі пережито роки війни й революції, які залишили свої окремі сліди на людській психіці й ментальности. 30 перших літ XX. століття — це здоровий шмат часу й дороги!

Але навіть не торкаймося передвоєнних років та пізнішої хуртовини, яка трівала у нас ще тоді, коли скрізь в Европі затихло, і довго ще після неї у воздусі висіло „рішення“. Пригадаймо лише той час, коли наш край, засуґестіонований інформаціями тодішнього закордонного проводу, якому всі корилися, чекав з дня на день ласки далеких чужинців чи якогось іншого чуда. Колиж замість чуда прийшла передбачувана численними одиницями (які не находили послуху) конзеквенція доконаних фактів, прийшло в краю психічне заломання, яке назверх виявилося у повному розґардіяші. Такий час тягнувся від березня 1923 ро липня 1925 року. Поважний гурт політичних діячів, зґрупованих біля щоденника „Діло“, який станув на становищі потреби леґалізації українського життя у Польщі і відповідної зміни політичної тактики, як льоґічної конзеквенції рішення ради амбасадорів з 15. березня 1923 року вправді перевів це становище на тодішньому Народньому Зїзді, однак швидко був змайоризований т. зв. Незалежною Ґрупою і був змушений передати цій останній керму партії. Однак цим загальна дезорієнтація і хаос не припинилися, а ще дужче зросли, тим більше, що повстала третя ґрупа „Народньої Роботи“ („Заграва“), яка проти одних виступала за їхній, нібито, опортунізм, а проти других — за вірність закордонному центрові і інші гріхи. Політичний хаос відбивався жахливо на орґанізаційному, культурно-освітньому й економічному житті. Це була сумна епоха і скінчилася вона саме з моментом злуки 3-ох ґруп в одну політичну партію — Українське Національно-Демократичне Обеднання.

Очевидно, що в так сформованім Обеднанню не могла проявитися відразу цілком плянова і послідовна тактика. Було це природно і зрозуміло. Передовсім пояснити це треба тим хаосом і дезорієнтацією та організаційною пусткою, із яких виринуло УНДО та які приходилося заповнювати новими вартостями. В основу цих вартостей покладено гасло віри на власні сили народу та творчо-орґанічної праці. І під цим оглядом зроблено справді надзвичайно богато, — це мусять признати свої і чужі, всі, хто хоча трошки обєктивно слідкували за українським життям: як воно диференціонувалося та одночасно орґанізаційно споювалось, розросталося, кріпшало, не вважаючи на всі обставини. На ґрунті цієї позитивної роботи в ріжних установах, суспільних, культурних і господарських, затиралися ідеольоґічні ріжниці зперед недавнього часу. А проте у партії найшлися таки люди з трьох таборів: „позитивісти“, „принципіялісти“ і „фашисти“—коли будемо їх так звати досить тривіяльно. Всетаки найшлися в одному гурті світогляди дуже ріжні та ще ріжніші—темпераменти. Вирівнювання тих ріжниць та шукання якоїсь пересічної лінії—саме й доводило інколи до кроків, може і не завжди щасливих. Ще одною причиною цього був незакінчений ще процес кристалізації української політичної думки. По нинішній день істнує у нас ще плутанина понять: що таке ідеольоґія, що політика а що тактика, в яких точках ці поняття сходяться і в яких розходяться; що таке принципіялізм а що опортунізм; наскільки корисність чи шкідливість ріжних явищ у житті народу залежить від часу, себто обставин і конюнктури. Незясування собі в усіх нюансах цих проблем доводить завсіди до непорозумінь, які в свою чергу можуть бути небажані.

Очевидно, що життя і досвід вияснювали і прочищували ці непорозуміння, кристалізували політичну думку і впливали на притуплення крайностей. Здається нам, що цей здоровий процес був на добрій дорозі: розуміємо під цим твердженням щораз більший вплив у партії діячів дуже зрівноважених, з поважним досвідом, ворожих усякій демагоґії та поверховній фразеольоґії і безоглядних приклонників позитивної, муравлиної, творчої роботи в культурній і господарській ділянці, як единих підстав справжньої сили нації.

Цей процес сьогодні перерваний. Ми далеко від того, щоби УНДОбедванню писати некрольоґ: така політична партія, яка має масовий характер є радше великим національним рухом ніж вузько-партійною організацією, не може з дня на день перестати істнувати ані не може розплистися в нірвану, навіть колиб не стало всіх до одного провідників. Нині настав безумовно важкий час для УНДО, а з тим період деякої непевности в цілому українському житті. Однак це життя пізнало вже надто богато злиднів, щоби не найшло виходу й із нинішньої ситуації.

„Цей край свободи“.

Про сучасну Америку.

Під тою назвою — This land of Liberty — вийшла книжка Ернеса Содерленда Бейтса Sutherland Bates), яка, здається, є вже четвертою книгою з останніх кільканацяти місяців, що має ту саму тему — упадок особистих і громадянських вольностей у Злучених Державах. Всі автори — університетські професори і кожний з них підходить до питання з іншого погляду (історичного, фільософічного, тощо), але кожний з професорською точністю зібрав цілу масу матеріялу. Всі годяться в тому, що Америка, цей історичний „край свободи, про який ще говориться дітям і чужинцям“, як ще не зовсім відійшов у не-буття, то котиться все швидше по тім шляху вниз.

Бейтс думає, що й сто томів не вистало би, щоби дати хоч трохи повний реєстр усіх „перешкод і заборон, що гальмують свободу особистої й соціяльної поведінки“ в Америці. Тому вибирає і документує тільки цілу низку окремих фактів як ось: Наґінка на всіх „інакше-думаючих“ підчас і після війни; урядова діяльність ґенерального поштмайстра Бурлесона й ґенерального прокуратора Палмера; заперечення конституційних прав чорного населення в південних стейтах; депортація чужинців в „адміністраційнім порядку“; стейтові „рейди“ на орґанізацію „Індустріяльних Робітників Світу“; справи Дебса, Берґера, Сакко і Ванцетті, Муні і Билинґса; поліцейські перешкоди й заборони публичних зібрань; відмовлення громадянських прав пацифістам; розуміється, проґібіція з усіми своїми наслідками, що ломлять конституцію вздовж і поперек, допускаючи труси, конфіскати й арешти без судового рішення; місцева цензура; поліцейське слідство „третього ступня“, з моральним, а то й фізичним примусом, і так далі.

Автор зупиняється й на тих „дрібних“, та характеристичних випадках, як заборона — в одному південному місті — виставляти у вікнах крамниць жіночу білизну, або напад темної юрби — теж на півдні — на чоловіка, що дозволив своїй дочці їздити на біциклю у спортових пантальонах.

Автор доказує, що і федеральна влада і стейтові і містові і всі галузи правительства, законодатна, виконавча і судова влада, не вагалися порушувати ту свободу, все одно як ґарантовану конституцією й освячену традицією. За малими винятками, які лише „потверджують правило“, суди або відмовлялися втручатися або навіть затверджували законодавчі й виконавчі рішення, а то ще й самі добавляли свою пайку заборон („інджонкшен“ у страйкових справах).

Та найгірше мабуть те, що проти того „занепаду вільности“ громадянство ставиться зовсім байдуже. Протестів хоч трохи масових нема, навіть ніби й не негодують люди і приймають, наче так і повинно бути. Не можна сказати, що не знають. Автор дає признання американській пресі, вокрема великоміській, — щоденникам і тижневикам, — що в кожної справи давала звіти

широкі і переказувала становище обох сторін,
деяким випадкам, як ось Сакко і Ванцетті — да-
вала розголос з усіми брутальними деталями,
та проте відгуку не було. Протестували окремі
люди й гурти, найбільше з так званих інтелі-
ґентських кол, професори, письменники, редак-
тори, дехто з духовенства, але масової реакції не
було, все одно яке очевидне нарушення основних
громадянських прав і які брутальні деталі. Бу-
вали випадки, що заявитись проти очевидного
безправовня або висказати спочуття з потерпів-
шими, було просто небезпечно. Автор пригадує,
що цілій „Палмеровщині“ й очевидно незакон-
ним повоєнним депортаціям робив опозицію то-
гочасний шеф федерального Іміґраційного Бюра,
Лувс Ф. Пост, майже одинцем.

Змінилось навіть ціле розуміння тої „сво-
боди“, якої забезпечення було цілю американ-
ської боротьби за незалежність. Як відомо, авто-
ри „заяви про незалежність“ стояли на станови-
щі фільософії вісімнацятого століття, яка вва-
жала „право до свободи“ недоторкальним, вро-
дженим правом кожної людини. В загально при-
нятій в Америці політичній теорії конституція
стоїть вище понад уряд, конґрес і всяку владу
і має власне за ціль охороняти цілий ряд так
званих громадянських вільностей від порушення
законом чи урядом. А проте автор цитує такі ре-
чі, як ось з промови бувшого президента Ку-
лиджа: „авторитет держави є єдиним джерелом
свободи громадянина“. Виходило би, що віякий
закон не може бути гнітючий, несправедливий.
Раз авторитет держави рішив, то автоматично
всякій вільности конець. Себто погляд зовсім
протилежний тому, який мали творці Злучених
Держав.

На будучність дивиться автор доволі песимістично. Добачує серед молоді деякі здорові явища, деякий нахил до „інтелектуальної чесности“ і „свобіднішої поведінки“, але на загал боїться, що „старі покоління залишили надто тяжку спадщину „клясового підозріння, клясової несправедливости, продажних державних установ“.

Війна на Далекому Сході?

Є звістки з Шанхаю, що на сибірсько-манджурськім кордоні замітні прояви воєнної акції. Російсько-китайські переговори щодо прав на східну китайську залізницю майже зірвані. Радянські війська мобілізуються на суміжній смузі, а китайці вислали два курені піхоти і полк артилерії.

З польської преси.

Обіцянки і дійсність.

„Одинка (1). ББ. — що обіцяла, а що дала“.

Під таким наголовком помістив ендецький „Льновскі Курер Поранни“ з 30. жовтня 1930 р. (ч. 326, на стр. 5), слідуючу статейку:

„1. Обіцяла господарський добробут. Дала
добу найбільшої біди від часу віднискання са-
мостійности Польщі. Всі головні ділянки про-
мислу виказують від 1928 р. пересічно коло
25 проц. знижки витвору. Платнича сила насе-
лення так змаліла, що в двох перших місяцях
теперішнього бюджетового року, у квітні і в
травні 1930 р. вплинуло до скарбниці о 45 мілі-
нів золотих менше, як в тих самих місяцях в
1929 р., а в самім серпні 1930 р. о 29 мільйонів зо-
лотих менше, як в серпні 1929 р. Вислідом біди
є податкові залеглости, які з 239 мілійонів в 1927
р. зросли до 414 мілійонів 1929 р., хоча податки
стягаються так основно, що в трьох роках від
1927 до 1930 р. була надія на карі за проволоку
і кошти експедиції на 58 мілійонів, а стягнено
128 мілійонів. В 1928 р. в Польщі запротестовано
векслів 5 і пів мілійона на суму 1 міліярда 260 мі-
лійонів золотих, а самі кошти протестів винесли
37 мілійонів 684 тисячів золотих.

2. Обіцювала розцвіт рільництва як варстату праці найчисленнішої частини людности краю.

Дала небувалу нужду на селі, що йде в парі з тим, що пересічна ціна жита в 1928—1929 рр. виносила 35 золотих, а сьогодні 18 золотих після риночних виказів, а від 13 до 17 золотих у дійсній продажі.

3. Обіцювала раціональні державні і самоврядні бюджети.

Населення платило в 1926—27 р. з податків, оплат і т. п. до державних кас 2 міліярди 133 мілійонів золотих, разом около 2 міліярди 600 мілійонів золотих, а в 1929—30 р., мимо тяжкого господарського стану, мусіла вплатити до державних кас 1 міліярд 300 мілійонів, разом около 4 міліярди 300 мілійонів, себто більше о 1 міліярд 700 мілійонів.

4. Обіцювала скріплення державного гроша.

Запас чужих валют в Банку Польськім 31. VIII. 1928 р. виносив 501 мілійонів 700 тисячів золотих, а 20 IX. 1930 р. упав до 176 мілійонів 200 тисячів золотих. Тому Банк Польський між 20. і 30. вересня 1930 р. продав золота за 141 мілійонів 620 тисячів золотих в цілі покриття потреб у заграничних валютах. Цілість запасу золота і валют в Банку Польськім 31. XII. 1927 р. виносила 1 міліярд 414 мілійонів золотих, а 30. IX. 1930 р. тільки 998 мілійонів золотих.

5. Обіцювала заграничний кредит для господарського життя Польщі по стабілізаційній позичці з 1927 р.

Від того часу не дістала Польща жадної заграничної позички більшого значіння, курс стабілізаційної польської позички впав з 92 на 85, а подібно й інших польських позичок.

6. Обіцювала виборцям, що буде боронити католицької релігії в Польщі.

Дня 22. червня 1928 р. в сенаті більшість клюбу ББ з маршалом сенату п. Шиманським і головою ББ п. Романом голосували за скасуванням розпорядку, заряджуючого релігійні практики в школі, а дня 7. лютого 1930 р. всі архієпископи, зібрані на раді у Варшаві, заявили, що є занепокоєні змаганнями, противними релігії у шкільнім вихованні.

7. Обіцювала направу державного ладу.

Досі нічого не зроблено для направи ладу, а тільки „санаційні“ заповіди ідуть в тім напрямі, що має бути зменшений нагляд сойму і сенату над бюджетовою господаркою і діяльністю міністрів.

8. Обіцювала пошанування права, ніби перед травнем насилуваного.

Найвищий Уряд Контролі ствердив у своїх звітах видачу в бюджетовім 1927—28 році без законного уповажнення 589 мілійонів золотих, в 1928—29 р. 220 мілійонів золотих, в 1929—30 р. 72 мілійонів золотих, а переступлення з 1927—29 р. спричинили оскарження міністра фінансів перед Державним Трибуналом, а рівночасно численні відомі напади залишилися безкарними.

9. Обіцювала кращі виборчі і соймові обичаї.

Найвищий Суд в своїх рішеннях, що ними уневажнював поодинокі вибори, ствердив ряд фальшувань на річ ББ, а посли ББ викликали в соймі найчисленніші авантюри.

10. Обіцювала скріплення за границею поваги польської держави.

Сталося навпаки. Польщу не допущено взагалі до нарад у справі забезпеки миру перед німцями в заміну за знесення окупації Надренії. У договорі з 31. X. 1929 р. зріклася Польща права ліквідації майна німецьких громадян і Польщі, що його вона мала на основі версайського трактату, також права відкупу 14 тис. осель німецьких кольоністів, польських громадян, до яких взагалі не повинні втручатися ніякі договори німецької держави з Польщею. Все це діється в часі урядових погроз Німеччини проти границь польської держави“.

Ось такими словами відзивається про одинку патріотичний, польський орган. Про національну політику він нічого не згадує.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 4. ЛИСТОПАДА 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 49)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Саме в тім часі Перротам уродилася дівчинка і від цієї хвилини їх майно постійно зростало. Перрот, що спочатку був помічником Лялюетів, згодом став їх спільником. А одного дня, коли Лялюет зовсім осліп, покинув крамницю і відступив усі свої вклади з тим, що Перрот має йому їх річно сплачувати. Севенський громадянин пхнув так енергійно всі інтереси, що до трьох літ сплатив довг Лялюетам і з чистою гіпотекою став власником крамниці з багатим складом... Саме тоді, Роберта, його жінка, що наче ждала аж до хвилини, коли її муж не буде її більше потребувати, занедужала і вмерла вибившись з усіх сил.

Ось-так виглядає роман Перрота, так, як він мені того вечора говорив, коли ми йшли на вулицю Сомон. А що дорога була довга — ми вибрали якнайдовшу, щоби парижани могли надивитися на моє нове вбрання — я знав Перрота наскрізь, заки ще дійшов до його хати. Я знав, що Перрот має двох божків, яких не вільно тикати: свою доньку і Лялюета. Я знав також, що він був балакун і нелегко було його слухати, бо говорив поволі, добирав слів, гикався і не міг сказати трьох слів без фрази „бо треба вам знати...“ Причина була проста: він не міг ніколи засвоїти собі добре французької мови. Все те, що він думав пхалося йому на язик у рідній лянґведоцькій говірці і він був приневолений перекладати свою лянґведоччину на французьку мову і додавати постійно „бо треба вам знати...“ для окраси своєї мови, щоби мати час на складну умову функцію. Якимцьо казав добре, що Перрот не говорить, а перекладає...

Щодо панни Перрот, то я довідався про неї лише стільки: має 16 літ і називається Каміля. Позатим мій Якимцьо мовчав як стовбур.

Була приблизно 9. година, коли ми ввійшли до дому давньої фірми Лялюет. Саме зачиняли крамницю. Стори, залізні штаби, колодки — всі страшні причандали лежали на хіднику перед на-пів зачиненими дверима крамниці... Згасили вже газ і вся крамниця була в сутінку з виїмком каси, де стояла порцелянова лямпа і освічувала вежі з монет і велике червоне всміхнене обличча. Десь поза стінами крамниці хтось грав на флейті.

— Добрийдень Перроте! — кликав голосно Якимцьо, коли станув перед самою касою.

Я стояв поруч нього в тіні.

Перрот підніс голову знад рахунків. А побачивши мене сплеснув руками, крикнув і глядів на мене по дурному з роззявленою губою.

— Но, а я що вам казав? — спитав Якимцьо тріюмфально.

— Боженьку! — мимрив Перрот — мені здається... бо треба вам знати... так, начеб я її бачив живою.

— Головно очі, приглянься його очам — додав Якимцьо.

— А підбородок з тією ямкою?... — і підніс абажур з лямпи, щоби ліпше мене бачити.

Я не розумів із цього нічого. Вони оба приглядалися мені, підморгували і робили собі якісь знаки... Накінець Перрот встав і вийшов зпоза каси простягнувши до мене обійми:

— Коли дозволите, пане Даниле, то я вас поцілую... Бо треба вам знати... що здається мені наче би я цілував панунцю, вашу маму-добродійку...

Аж тоді я розчовпав. У тих літах я був дуже подібний до своєї мами, а що Перрот не бачив її від 25 літ то ця схожість тимбільше його вразила. Він стискав мені руки по кілька разів, обіймав і глядів з усміхом зі сльозами в очах. Відтак почав оповідати про нашу маму, про 2000 франків, про Роберту, про Камілю, про Анастагіля і все так довго, з такими розтяжними реченнями, що — треба вам знати — ми стоялі би й досі в крамниці та слухали би його, якби Якимцьо не був йому перебив нетерплячим тоном: „А ваша каса, пане Перрот!“

Потік слів Перрота якби замулило. Йому стало ніяково за свою базіканину:

— Ваша правда... пане Якимцьо... я так тут собі розбалакався... а моя мала добре мене вилає, що я так пізно вернувся.

— А Каміля в хаті? — спитав Якимцьо байдуже.

— Є... є... нагорі... бо треба вам знати вона вже віддавна хоче пізнати пана Данила. Прошу, йдіть нагору... я скінчу касу і зараз... треба вам знати... приходжу за вами...

Якимцьо навіть не ждав аж він скінчить і сіпнув мене за рукав, щоби піти за ним у напрямку, звідки доходили до нас звуки флейти... Крамниця Перрота була велика і мала гарну обстановку. У сумерку видко було обруси скляних посудин, прозірчастих кльошів, мінливо кришталевих ваз і вазонів, зупиниць і тарілок, що стояли в рядах аж попід самою стелею.

Мав я враження, що бачу серед тіней ночі палату Порцелянової Царівни. У задній кімнатці поза крамницею блимав ще газ показуючи ліниво втомлений язик... Ми пройшли туди і побачили, як на канапі присів якийсь білявий великий хлопчище і дув мелянхолійно у флейту. Якимцьо сказав йому сухо „добрий-вечір“, а цей віддув йому замість відповіді такі-же два сухі тони, бо видко, що така є форма привітання між двома музиками, що дуються на себе.

— Це крамничний послужник — пояснив мені Якимцьо, коли ми були на сходах. — Він доїхав нам до живих печінок своєю музикою... А ти любиш флейту?

Я мав охоту спитати: „А ця мала, любить її?“ Але я лякався, що він образиться і тому я відповів зовсім поважно: „Ні, не люблю флейти“.

(Продовження буде.)

За тайне голосування.

Від якогось часу деякі польські круги ведуть кампанію за тим, аби при недалеких виборах до сойму й сенату голосувати явно. Явне голосування — аргументують вони — буде доказом політичної свідомости і громадського вироблення виборців, які хіба не потребують ховатися зі своїми переконаннями і можуть з них сповідатися явно і прилюдно.

Сумніви щодо доцільности явного голосування, кажуть вони, істнують тільки у двох випадках: тоді, коли виборцеві грозить з причини його політичних переконань якась матеріяльна або тілесна кривда, або коли виборець належить до групи, яка в огляду на свою діяльність є в колізії з державою. А що — запевняють прихильники явного голосування — таких випадків, де виборцеві з приводу його переконання грозилаб якась кривда чи небезпека, є дуже мало, то нема ніякої поважної причини до того, щоб виборцям не полишено свободи у виборі способу голосування: явного, чи тайного.

Пропаганда за переведенням явних виборів розвинулася особливо на „кресах". Так у Львові оголосили ріжні урядничі союзи, що їх члени ставляться корпоративно до явного голосування, взиваючи до того й широкий загал виборців. Те саме діється на Горішньому Шлеську, де інтересовані, розвинувши широку акцію за явним голосуванням, звернулися в цій справі ще й до головного виборчого комісаря Ґіжицького, щоб він очеркнув своє становище в цій справі. Головний виборчий комісар — як подає санаційний „Курєр Поранни" — очеркнув поняття тайности виборів у такий спосіб, що тайність голосування є правом кожного громадянина, але не його обовязком...

З цієї інтерпретації поняття тайности голосування виводить „Курєр Поранни", а з ним і вся санаційна преса, що виборчий акт не стратить своєї важности, якщо виборці прилюдно демонструватимуть, на яку листу голосують. До такої прилюдної демонстрації, себто явного голосування на одинку, взиває санаційна преса всіх прихильників тої листи.

Не потребуємо розписуватися про те, що аргументи прихильників явного голосування не видержують ніякої критики. Бож тайне голосування заведено в цілому світі (з виїмком СРСР і фашистівської Італії) саме на те, аби громадяни не потребували нічим вязати своєї совісти і голосували без ніякого страху за свою долю, за свою будуччину. В часі, коли на виборця йде натиск з того чи іншого боку, тільки тайне голосування забезпечує йому виповнення свого громадянського обовязку згідно зі своїм переконанням і своєю совістю.

Тайне голосування, як одна з клявзуль обовязуючої виборчої ординації, є безперечно важним здобутком і привілеєм виборців, тому можна надіятися, що того права вони так легко не дадуть собі відібрати. В часі, коли йде акція за явним голосуванням, всі українці обстоюють без сумніву голосування тайне, бо воно одиноке забезпечує свободу переконання і вияв того переконання згідно з нашою совістю.

З життя Волині.

Виборчі листи до сойму і сенату.

На Волині затверджено й відкинуто такі посольські й сенатські листи:

Округа ч. 56. (Ковель, Горохів, Володимир і Любомль). Окружна виборча комісія затвердила і прилучила до державних лист отсі листи: ч. 1. ББ, ч. 5. соціялістичної лівиці Бунд і Н. С. П. П., ч. 7 Центроліву і ч. 11. *листу Українського і Білоруського Виборчого Бльоку.* Одночасно комісія скреслила з листи Центроліву чолового кандидата Єленковського на його власне бажання.

Округа ч. 57. (Луцьк Рівне, Костопіль). Окружна комісія признала за важні і прилучила до державних лист такі листи: ч. 4. ендеків, *ч. 11. Українського і Білоруського Виборчого Бльоку,* ч. 1. ББ і 22. Українського робітничо-селянського бльоку (листа Чучмая) і ч. 7. листу Центроліву.

Округа ч. 58. (Дубно, Кремянець, Здолбунів). Визнані за важні і прилучені до державних лист: ч. 1. ББ, *ч. 11. Українського і Білоруського Виборчого Бльоку* й ч. 17. „Бльоку оборони прав жидівського народу". Затверджені також листи льокальні, що не мають державної листи: листа „Українського Селянського Бльоку" (Чучмая) і сельроб-єдности. Одночасно комісія скреслила з лист таких кандидатів: з листи Українського Селянського Бльоку — Максима Чучмая, Януша Романова й Максима Локетка; з листи сельроб-єдности: Вовк Софію, Боднара Федора, Пшеничного Володимира й Левицького Володимира; з листи *11. Українського і Білоруського Бльоку* скреслено кандидата УНДО п. Кибалюка Неофіта, який нібито не має польського горожанства.

На Волині окружні виборчі комісії відкинули такі листи:

Округа 56: листу жидівського робітничого бльоку внаслідок уневажнення підписів і неповного числа визнаних за дійсні.

Округа 58: листу під назвою „Єдність працюючих села й міста" з формальних причин.

В окрузі ч. 57. (Луцьк) сельроб-єдність не зголосив своєї листи тому, що повновласника арештовано перед зголошенням листи.

Конець „Splendid Isolation".

Гендерсон про закордонну політику Англії.

Державний секретар закордонних справ Англії Артур Гендерсон подав у промові, що її виголосив з нагоди надання йому почесного членства міста Нюкасль, перегляд тих основ, на яких спирається британська закордонна політика від найдавніших часів аж до сьогодня.

Гендерсон заявив: Велика Британія веде ще нині свою традиційну політику, одначе зі значними змінами. Перед 1914-им роком не була ще ясно спрецизована спільнота інтересів поодиноких народів світу і не була ще скріплена ніяким міжнароднім документом. Нині думка про ту спільноту є вже оконечно і ясно сформульована, а також зафіксована в обовязуючих міжнародніх договорах, так, що поняття політики „Splendid Isolation" (гордого відокремлення) закинено вже по всі часи й замінено формальним договором.

Принціпіяльна зміна в англійській закордонній політиці настала після брутального пробудження, яке приніс з собою 1914-ий рік. З ментом тої страшної катастрофи признавано загально, що механізм міжнародніх відносин мусить бути основно перебудований, якщо не має бути повторена подібна катастрофа, яка тоді прийнялаб ще страшніші розміри. У висліді цього пізнання створено Союз Народів.

Аби змагання до консолідації світу могли мати успіх, мусимо — казав Гендерсон — вести політику у трьох напрямах. По-перше звязки

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З 4. ЛИСТОПАДА 1930.

ВІЛЬГЕЛЬМ ЛІХТЕНБЕРҐ.

Люди, що не мають часу.

Відома річ, що люди грають супроти себе комедію, яку — від біди — можна назвати товариськими взаєминами. Вони грають цю комедію розділивши між себе ролі. Але кожний вибирає собі ролю сам. Коли-ж навіть у такім стані виходить подекуди весела комедія, то це є тільки доказом, скільки здорового комедіянтського інстинкту живе в людях.

Зовсім своєрідну ролю грають ті, що не мають часу.

Люди, що не мають часу, — хто це такі? Звичайно це такі, що вбивають свій час тим, що не мають часу. Це значить: не мають часу, бо таки не мають його в своїм розпорядженні; вони невпинно зайняті тим, щоби не мати часу; вони проводять свій час на тому, що він їх сам проводить.

Ні! Бачу, що я затнався! Треба писати ясніше.

Отже: це є такі люди, що зранку є вже в бюрі на дві години раніше від інших. Самі в бюрі. Бо не мають часу. Усе напирає на них... Вони не знають, де їх голова... Вони заявляють, що все чекає на них. А в дійсности чекають завсіди за іншими. Саме на тих усіх, що мають час і приходять до бюра на точну годину.

Коли інші приходять, вони пересвідчені, що втратили вже дві години зі свого дня. Дві дорогоцінні години. Вони мусять здогоняти ці години. Яким способом? Кваплячись задля недостачі часу.

Коротко кажучи: пропали дві години — дана справа мусить чекати і всі інші справи також. Але які справи при цьому полагоджується? Звичайно ніякі, бо хто не має часу, не має і справ. А все мусить на нього ждати.

Та остаточно, що зробити з часом, якого нам бракує і який якось сам не проходить? Цей час найкраще використати на те, щоби кричати до всіх довкола: „Що Ви собі уявляєте? Чи можна мені докучати такими дурницями тоді, коли бачите, що я не маю часу?"

Так минає кілька годин зранку. На щастя, завсіди находиться досить таких, що хотять чогось від нас, приходять з чимсь, мають нам щось сказати. Люди повинні бачити, що не маємо часу. Половину з них не допускаємо до себе. На це вже треба деякого часу.

Уявіть собі, що ви є великим паном: льокай стукає, ви дозволяєте йому підійти аж до стола, передає білет, ви оглядаєте білет нервово, читаєте букву за буквою, киваєте головою. Потім піднosите з розпукою очі до неба, спускаєте руки, зітхаєте і вибухаєте: „Запитайте того пана, чого він хоче, до сто чортів!!"

Льокай дивиться на свого пана зі співчуванням (бо знає, що пан не має ніколи часу), обертається, щоби піти до дверей. Іде — павза. Довга павза. Відтак вертається. Стукає (знову як передтим) і т. д. „Цей пан хотів би..." А тепер приходить ваш вибух: „До сто чортів! Чи ви не знаєте, що я не маю часу!" Льокай обертається... і т. д.

Сцена повторяється передполуднем кілька разів. І так минає час. Нехай інші знають, що ми справді не маємо його...

Є й така половина осіб, яких ви приймаєте. Чи полагоджуєте щось із ними? Якби ви могли! Приходить такий гість і ви кричите до нього вже здалека, як пан: „Тільки швидко... бо ви знаєте..." Гість теребить одним духом. Але тому, що пан не має часу — тратить терпець і не слухає його. А накінець каже: „Ні, бачите, нині це важко... ви мусите зайти іншим разом". Таких гостей є богато. А що чоловік не має часу, то саме тому вони приходять до нього, щоби забрати йому трохи часу...

Бачу, що я знову плутаюся. Питання стоїть так:

Чому люди, що не мають часу — не мають його дійсно?

Тому, що вони почувають себе дуже добре в ролі вічно задиханого, замученого, вічно зайнятого. І тому, що вони залюбки дають себе подивляти в цій ролі. Адже всі кажуть про нього: „Його попросту розривають..."

А коли муж ранком виходить з хати, жінка зітхає йому вслід: „Бідний чоловік! ...Навіть не може виспатися..." А коли вона до нього телефонує, він кричить до неї: „Що ти властиво собі уявляєш? Я не знаю, за що маю перше взятись, а ти лізеш до мене з такими дурницями?"

А вона на це зі сльозами: „Страшне! як ті мущини мусять нині розриватися на всі боки! Колиж він спізнюється на обід, вона обтирає очі: „Навіть зїсти не має коли! Служниця ліпше живе, як він..." Муж, що не має часу, не має його ані вечір, ані в ночі, бо має весь час інтереси. 16 годин денно розривається він на всі боки, щоби захопити трохи часу.

Дійсну працю виконують за них ті, що мають трохи часу. Але ті, що не мають часу і здоють трохи часу. Але ті, що не мають часу і бувають скрізь подив, працюють усе життя на те, щоби найти трохи часу. І ніколи не спромогаються на те, щоби найти його на щонебудь. Їх час іде в них на те, що вони йдуть за ним.

З нім. мови перекл. м. р.

з іншими державами мусять бути управильнені на такій вдоволяючій основі, на якій британські уряди працюють в основних справах в останніх роках. По-друге всі форми видатної міжнародньої співпраці мусять бути розбудовані і систематично піддержані в тих ділянках, в яких народи мають спільні інтереси. А вкінці по-третє ціла політика мусить бути спрямована на те, аби могутню машинерію Союзу Народів розбудувати так, щоб її установи і права якнайбільше скріпилися. Це скріплення повинно тій машинерії дати таке поширення й еластичність, таку силу й певність, щоб вона перебула щасливо всяку кризу і всякий, хочби найнебезпечніший удар.

Літвінов їде до Женеви.

„Берлінер Таґеблят" повідомляє, що на конференцію в справі роззброєння, яка відбудеться в Женеві, приїде також делеґація СРСР, на чолі з Літвиновим. Радянський уряд звернувся до швайцарського уряду із просьбою про візу для Літвінова. Директор комісії Союза Народів для справи роззброєнь Аґініес приїхав для інформацій до Берліна.

Землетрус в Італії.

30-го м. м. відчули по всій середній Італії, головно в провінціях Анкони, П саро та Мацерата землетрус, що тривав 20 секунд. Досі ствердили 30 убитих. Є великі шкоди. Багато домів завалилося в містечку Сенеґалія. В околиці Анкони і в самім місті є 50 ранених.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПІСЛЯ АРЕШТУВАННЯ ГОЛОВИ УНДО.

Голоси польської преси.

У суботу перевезли до Львова арештованих у Варшаві секретаря Українського Клюбу Косоноцького та машиністку того Клюбу Кат. Вишневську. Судля Янушевський переслухав їх негайно (хоч це було польське свято). Обоїх замкнули в тюрмі при вул. Казимирівській.

Не подаючи покищо ніяких коментарів і не вдаючися в ніяку полеміку, подаємо з газетного обовязку голоси польської преси. І так: краківський „Ілюстровани Курер Цодзенни" з 2. листопада повідомляє, що в Секретаріяті Українського Клюбу сконфісковано 3 клунки документів і їх віддали судовій владі у Львові. Із документів, мовляв, виходить, що д-р Дм. Левицький брав участь у протидержавній акції за кордоном і був у звязках із чинниками, відомими з виступів, ворожих Польщі в Швайцарії і ще в одній державі, сусідуючій з Польщею.

Які це важні документи, доказує факт, що з них поробили фотографічні знимки, щоби не загинули або не знищено їх. Слідство веде судья для справ надзвичайної ваги Янушевський.

Той сам „Курер" з дня 3. листопада повідомляє, що льокалі української парляментарної репрезентації в соймі, будинку був складницею органу УВО „Сурми". Це ствердили в неділю зараз після того, як до Львова привезли архів Клюбу рівночасно з його секретарем Вол. Косоноцьким і маніпулянткою Кат. Вишневською.

З огляду на сиґналізовану зі Львова конечність постійної опіки над актами, забраними в Українськім Клюбі, варшавська влада безпеки дала спец. конвоента, який не відступав від багажу аж до Львова. Той вантаж важив ок. 250 кг. У Львові взялися переглядати ті папери. В очі счудованих представників сл. влади, що були при розпаковуванні архіву, кинулися відрази стоси „Сурми". Факт, що в Українськім Клюбі уладили складницю орг. УВО в звязку з доказаним контактом президії УНДО з УВО на львівському ґрунті, освітлює доволі, чим були обі ті установи. Слідча влада взялася докладно розглядати акти архіву. Сподіються дальших сенсаційних відкрить.

АРЕШТУВАЛИ ЩЕ ДВОХ УКРАЇНСЬКИХ Б. ПОСЛІВ.

ПАТ повідомляє, що 31. жовтня на приказ львівської судової влади арештували в томашівськім повіті бувшого посла **Сергія Хруцького**, члена президії УНДО. На залізничім двірці у Рудках арештували бувшого посла **Гриця Тершаківця, члена президії УНДО.** Їх негайно відставили до Львова.

РЕВІЗІЇ В ПЕРЕМИШЛЯНЩИНІ.

Поліційні відділи перевели ревізію у Семена Івана Демковича-Добрянського в **Шопках ад Лагодів**, перемишлянського повіту й арештували його разом з жінкою, яку після переслухання випущено. Добрянського вивезено до тюрми в Золочеві. Дня 31. Х. ц. р. арештовано його сина, ученика VIII. гімн. кл. у Львові й відставлено його до тюрми у Львові.

ВИВЕЗЕННЯ З ТЮРМИ В БЕРЕЖАНАХ.

Дня 1. листопада ц. р. в год. 4. рано вивезено з тюрми в Бережанах адвокатів: д-ра Володимира Бемка, б. посла д-ра Михайла Західного і б. посла адв. кандидата Кузика в невідомому напрямі. Говорять, що вивезено їх до тюрми в Білостоці.

МАСОВІ РЕВІЗІЇ В ЧОРТКІВЩИНІ.

Тепер відбуваються масові поліційні ревізії в Чортківщині. Ревідують основно читальні, кооперативи і всіх свідоміших селян та інтеліґентів. Ширше про ці ревізії в черговому числі.

АРЕШТУВАННЯ.

У **Лопушній** (Пов. Рогатин) арештували студ. фільософії зі Львова Каз. Дуткевича за це, що фотографував читальню „Просвіти", яку опечатано (?) підчас останньої поліційної експедиції. Арештованого привезли до львівської тюрми.

В **Коломиї** арештували (вдруге) вчителя народньої школи Ореста Кузьму.

У селі **Розлівці** (пов. Дубно) арештували 10 людей. Їм закидають комуністичну аґітацію серед вояків.

ЗДЕКОМПЛЕТОВАНА ДЕРЖАВНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ.

Досі арештували вже пятьох членів державної виборчої комісії. У тюрмі сидять: Кернік, Ліберман, Смола, Баґінський та Косоноцький (представник Українського Клюбу). На останнім засіданні державної виб. комісії б. пос. Пужак інтерпелював ген. виборчого комісаря суддю Найв. Суду Гіжицького в справі здекомплетування комісії. Судля Гіжицький відповів, що поки є кворум, нема потреби робити якінебудь заходи. До кворум треба пятьох членів і стільки є.

АРЕШТУВАННЯ БУВ. ПОСЛІВ І КАНДИДАТА.

У **Сколові** (пов. Ярослав) арештували бувш. посла Брунона Грушку (Пяст).

ПАТ повідомляє, що в Лопенці на передвиборчих зборах Стронніцтва Народового арештували б. посла та кандидата тієї партії Ант. Левандовського за зневагу влади та поодиноких членів уряду. Левандовського відставили до Гнезна.

На шкільнім будинку в **Гербутові** (пов. Рогатин) причепив хтось картку, в якій повідомляє, що убє управителя школи Із. Костишина, що зорганізував у цьому селі „Стшельца", та місцевого команданта поліц. постерунку за шкоду, яку населення потерпіло підчас пацифікаційної акції. Поліція арештувала Івана Голяка, селянина з Григорова, кандидата на посла з листи „Сельроб-Єдність". Голяка відставили до диспозиції прокуратури в Бережанах. Польські джерела твердять, що в Голяка найшли російський кріс.

ЗНЕВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ГЕРБУ.

В VIII. клясі державної ґімназії в Снятині зневажив хтось уже вдруге польський державний герб. Поліції не вдалось викрити виновника.

ЛЕТЮЧКИ УВО?

„Газета Поранна" повідомляє, нібито в неділю 2. листопада передполуднем, як люди виходили після богослуження з церкви при вул. Коперника у Львові зявився якийсь кольпортер відозв УВО, роздав кілька таких відозв підбурюючого змісту, а потім скоро зникнув. Поліція відібрала часть відозв і шукає того кольпортера.

4. ЛИСТОПАДА ОГОЛОСЯТЬ УРЯДОВИЙ СПИС ЛИСТ.

З огляду на масове уневажнення лист сподіються, що Центролів утратить ок. 80 мандатів. Дня 4. листопада згідно з виб. ординацією мусять оголосити урядовий список затверджених і уневажнених лист. Щойно тоді можна буде уявити собі точніший погляд на положення.

ЛІТВІНОВ І ЛУНАЧАРСЬКИЙ В ЖЕНЕВІ.

ПАТ повідомляє з Москви, що на сесію приготовної комісії конференції роззброєнь виїхала більшовицька делеґація, в якої склад увіходять Літвінов, як голова, а Луначарський та Ланговой як члени. На двірці прощав делеґацію німецький амбасадор у Москві Діркзен із вищими урядовцями амбасади та вищі урядовці комісаріяту закордонних справ.

НІМЕЦЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ РОЗЗБРОЄНЬ.

У вівторок виїзжає із Берліна німецька делеґація на приготовну конференцію комісії роззброєнь. Головою делеґації є гр. Бернсдорф. Німецька преса повідомляє, що деякі кола радили міністрові Курціюсові та нім. кабінетові, щоби становище керовника делеґації віддати бувш. шефові Райхсвери ген. Сектові. Це предложення відкинули.

ЗАСУД КОМУНІСТІВ.

ПАТ повідомляє з Люблина, що у висліді розправи, яка йшла від 4 дні, окружний суд у Люблині засудив членів ППС-лівиці за комуністичну діяльність: 3-х по 8 літ тюрми, 1 на 6 літ, 7 по 4 роки, 4 по 2 роки тюрми. Засуджені приняли присуд спокійно.

КОМУНІСТИЧНІ ТРАНСПАРЕНТИ.

В суботу в ночі львівські комуністи вивісили великі транспаренти у Вульці і за стрийською рогачкою. Оба транспаренти поліція забрала їх над раном.

АМНЕСТІЯ В БОЛГАРІЇ.

Першим актом болгарського царя Бориса після повороту у столицю було підписання декрету про помилування або зменшення кари більше ніж 1.500 вязням.

СПОРТ

Лігові змагання.

Львів. Чорні—ЛКС 0:0. Гра жива й інтересна, особливо в першій половині. В обох дружинах знаменито держалися зади, натомість ні напад ЛКС ні напад Чорних не міг пробитися через тверду оборону противника вперед. Безцінферний вислід справедливий, хоч ЛКС мав дещо більше з гри. Тому, що визначений судья не явився, обі дружини згодилися на п. Гебартовського, який почав змагання з майже півгодинним опізненням. Видців понад 2.000.

Варшава. Леґія—ЛТСҐ 8:0 (2:0). Субота.
Варшава. Гарбарня-Варшавянка 2:2 (0:1).
Краків. Краковія-Польонія 3:2 (2:2).
Познань. Висла-Варта 1:0 (0:0).

За вхід до Ліги.

Львів. Леґія (Познань)-Лехія (Львів) 2:1 (2:0).

Седльці: 82 п. п. (Берестє н. Б.) : 42 п. п. (Білосток) 2:1 (1:1).

Треті рішаючі змагання закінчилися побідою берестейської дружини.

За вхід до А-кляси.

Львів. Сокіл ІІ-Рух (Перемишль)2:0 (1:0).

На основі цього висліду „Сокіл ІІ" входить до А-кляси.

Закордон.

Відень. 2. листопада відбулися такі стрічі за мистецтво в копаному мячі: Адміра-Австрія 3:0, ВАЦ-Вієнна 1:1 (1:1), Спортклюб-Сльован 2:1 (0:0), Вакер-ФАЦ 3:3 (1:1).

Прага. 2. листопада. У змаганнях за чашу середущої Европи побідив віденський клюб копаного мяча Рапід праську Спарту у відношенні 2:0 (1:0). Друга стріча між тими клюбами відбудеться 12. листопада у Відні.

Болгарія витає свого короля і королеву.

В погідний, соняшний, осінний день, 30. жовтня болгарський король Борис разом з дружиною Іваною вибрався після шлюбу в Асижі кораблем „Цар Фердинанд" до вітчини. Ще заки корабель, який віз королівську пару, доплив до пристані Бургас, йому на зустріч виплили всі рибацькі і торговельні кораблі та човни із тієї пристані. Хоч був це ясний день, біля 5. години, то всі ці кораблі і човни були ілюміновані. В год. пів до 6 „Цар Фердинанд" доплив до пристані Бургас, де многотисячна товпа, зібрана в стані і на берегах привитала новожениців ентузіястичними окликами. Оклики товпи не втихали кільканадцять хвилин. Король, побоюючись що серед натовпу може скоїтись якесь нещастя, вислав на беріг свого адютанта із просьбою, щоби нарід не тиснувся до берега та успокоївся. Італійські та болгарські кораблі привитали королівську пару гучною музикою сирен, нащо відповіли сирени „Царя Фердинанда". При виході королівської пари з корабля, її зустрічав насамперед князь Кирило і княжна Евдокія, потім міністр комунікації Стаїнов. Митрополит Сливен одягнений в церковні святочні ризи, з хрестом у руці благословив королівську пару і бажав їй щасливого життя. Король і королева попрощались із старшинами та вояками залоги корабля „Цар Фердинанд", подаючи всім руку і дякуючи за їхню працю.

Королева була одягнена в скромне шовкове убрання сірої барви, а король був в однострою старшини маринарки. Коли королівська пара станула на березі, почесна компанія привитала її військовими почестями. Старим народнім болгарським звичаєм 10 молодих дівчат (найкращих у Болгарії) ішло перед королівською парою розливаючи воду зі збаночків, на знак, що Болгарія бажає своєму королеві та його дружині, щоби їхня дорога життя була завжди чиста. Відтак новожениців витав бурмістр Бургасу, подаючи королеві хліб, посипаний сіллю, який королівська пара споживала. Музика заграла болгарський національний гимн. Король переглянув почесну компанію, розмовляючи сердечно зі старшинами та вояками. В год. 7. новоженці всіли до поїзду і в год. 10. вечором прибули до столиці своєї держави.

В день приїзду королівської пари місто Софія змінилось до непізнання: Всі уряди, школи, фабрики і торговлі припинили працю і все населення столиці та дооколичних міст і сіл залило вулиці. Вечором столиця змінилась в море товпи, прапорів і світла. Всяка комунікація трамваями і повозами припинена. Не було дому, на якому не булоб біло-зелено-червоного прапору, більшість домів потопала в квітах і ґірляндах. На стації, де зібралась безліч народу, короля витали члени уряду, дипльоматичний корпус, почесна компанія, а потім гармати уставлені за стацією віддали 101 почесних стрілів. Зі стації їхав король і королева у відкритому повозі до тріюмфальної брами, де привитав його бурмістр столиці, а відтак відїхав до катедральної церкви, де митрополит Леошіц в асисті інших митрополитів благословив молоду пару. Потім король відїхав до палати. Весь той час непроглядні маси народу витали свого володаря окликами і опівами.

Будинок італійського консуляту потопав цілий у лямпіонах, а на будинку військового інституту виконано із лямпіонів у національних італійських та болгарських барвах мапу Італії та Болгарії в такій формі, що кордони обидвох держав злиті в одно.

Аж в год. 1. королівська пара пішла на спочинок. Вранці в королівській палаті явиться дітвора народніх і середніх шкіл, щоби привитати короля і королеву та бажати Їм щастя.

Конфлікт Литви з Ватиканом.

Литовські епископи оголосили в своїм офіціяльнім органі пастирський лист, звернений проти литовського уряду. Лист докоряє урядові, що зломав конкордат із Ватиканом тим, що розвязав католицькі орґанізації молоді, що стояли під впливом церкви. Тому, що цей лист відчитували священики по церквах і додавали до нього коментарі, литовський уряд почне імовірно принціпіяльну боротьбу з духовенством. Уряд є тої думки, що згаданий лист був подиктований папським нунцієм у Ковні Бартольоні. Клерикальна партія, що боронить порозуміння Литви з Польщею починає нападати на уряд. Литовський уряд мабуть домагатися зимісії Бартольонія.

Арештували Панґальоса.

З Атен прийшла вістка, що Панґальоса арештували в його домі в містечку Люсіс.

Арештування за шпіонажу в Румунії.

У звязку з викриттям шпіонської афери в Румунії доконали нових арештувань. Слідство, що вже було майже скінчене, проволічеться. Один із обвинувачених виявив назвища кількох спільників, що мали приїхати із закордону. Чотирьох із них арештували в кордонному районі біля Орадеа-Сиготу. Арештовані були під кермою комуністичного аґітатора Дезідерія Шанто. Досі арештували 44 підозрілих у шпіонажі. В стані обвинувачення є 60 людей, з тих 40 арештували, а решта провізорично остає на волі.

Арештований президент Бразилії — не хоче уступити.

Арештований президент Бразилії Люіц відмовився уступити. Це утруднює справу визнання нового уряду. Люіц, що сидить у твердині, сказав виразно, що це він саме є шефом леґального бразилійського уряду до хвилі вигаснення його мандату в дні 15. листопада. Військова хунта поручила бразилійському банкові здержати емісію банкнотів на суму ок. 6 міліонів фунтів штерлінґів, затверджену попереднім урядом.

Болдуін на далі провідником партії.

На нараді анґлійської консервативної партії Болдуін, проти якого повели кампанію, вийшов новим переможцем, дістав 460 голосів проти 116. Таким робом розлом у цій партії не зміняє дотеперішнього напрямку її діяльности. У нараді взяло участь приблизно 700 осіб, члени парляменту та палати льордів. Представників преси не допустили. Несимпатичні засоби боротьби вжиті в пресі проти Болдуіна зміцнили його становище на цій нараді. Сам Болдуін не був присутній підчас рішень, що торкалися його особи. Противники не мали ніякого рівного йому кандидата.

„Чистка" фашистівської партії.

Ґенеральний секретар фашистівської партії видав розпорядок згідно з припорученнями Муссолінія, в яких вожд фашизму приказав зревідувати й очистити ряди партії. Розпорядок поручає якнайбільшу обережність при відновлюванні партійних леґітимацій на 1931 р. і приказує відмовляти леґітимацій для тих членів, які дали якунебудь причину сумніватися щодо їх партійної льояльности.

Довкола справи ревізії кордонів.

„Віктоар" містить нову статтю Ерве, яка є відповідю на письмо Гітлера. В статті сказано, що ідею ревізії мирових договорів треба впоювати в маси, бо тільки тим чином охрониться Европу від війни та комуністичної революції. Німеччина і Франція повинні в цілях мира дати собі певні мілітарні ґарантії, а у всякому разі німецько-французьке порозуміння не може звертатися проти Італії.

НОВИНКИ

— **Одна із тайн саботажів.** Недавно деякі польські часописі писали, що на Волині біля стації Матвіїв найдено на залізничім шляху перешкоду, яка мала спричинити катастрофу і що це була робота українських саботажистів. В останнім числі краківського Курерка читаємо, що слідство в цій справі виявило, що залізну штабу кинув на шину 8-літній хлопчина Борис Ґодалюк не в намірах саботажу, але з діточої наївности та цікавости, щоби переконатися, чи поїзд розторощить цю штабу, чи ні.

— **Гостре стріляння.** Дня 3, 5, 6, 8, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 22, 24, 26, 27. і 29. листопада будуть у військовій стрільниці в Замарстинові вправи військових відділів, получені з гострим стрілянням. З огляду на безпеку полосу, загрожену кулями, забезпечать охоронні військові стійки. До їх заряджень повинні приноровлюватися всі прохожі.

— **Замкнули друкарню.** В Познані замкнено друкарню, де печатався німецький часопис „Позенер Таґблятт", а редактора цієї газети Оттона Сроку усунено за кордони Польщі, як політично небезпечного.

— **Самовбивство дефравданта.** Вищий урядовець варшавського маґістрату Гілярій Домбровський здефравдував у маґістраті більшу суму грошей, а коли поліція хотіла арештувати його, він утік до Катовиць, де замешкав на фальшиві документи. Коли і тут йому грозило арештування, він отроївся.

— **Бють за Пікілішки.** Редактор „Ґлосу Віленського" Ковнацький, помістив свого часу в ґазеті ревеляції про маєток маршала Пілсудського Пікілішки, а за те на днях хтось напав на нього і поважно набив палицею.

— **Самовбивство через податки.** Познанський купець Космовський мав заплатити великі податки, а не мав грошей лиш довги. Це довело його до розпуки і недалеко Стшелец він втопився у Віслі.

— **За хабарі у війську.** Перед львівським військовим судом відбувалася три тижні розправа проти майора Йосифа Тимкова й тов., обвинувачених у неправному видаванні за хабарі посвідок резервістам, що відбули військові вправи. Трибунал оголосив присуд, яким засуджує майора Тимкова на два роки тюрми та на деградацію, а сержантів Вавж. Чубака на 10 місяців, Прайса на 4 місяці, Словіка на 2 тижні, Дудалу та Язовецького по 5 місяців, капралів Бомерсбаха на 5 місяців, Наварецького та резервістів Бравнера і Берліна по 4 місяці, Вайденгріна, Кернера, Фріца, Зона й ін. по 3 місяці і 2 тижні вязниці.

— **Ще один аматор американських листів.** В головнім поштовім уряді у Львові арештовано листоноша Людвика Цибуляка за крадіж американських листів з долярами. При ревізії не найдено ані листів ані долярів.

— **Добра мати.** Під брамою будинку при вул. Городецькій ч. 22. у Львові найдено дівчинку у віці 4 тижнів, яку віддано міському комісаріятові під опіку. Поліція шукає матері, яка підкинула свою дитину.

— **Не любить поліціянтів.** До Казі Пануляк, сторожихи дому при вул. Локетка ч. 10. у Львові прийшов поліціянт і хотів у її кімнаті робити ревізію, щоби найти речі, які начеб то вона десь украла. Казя Пануляк переконувала поліціянта, що її совість чиста і що вона ніколи не краде, а коли поліціянт не хотів вірити і взявся до ревізії, розлючена Казя вхопила мітлу і стала бити сторожа безпеки і порядку куди попало. Войовничу сторожиху арештовано.

— **Студентська доля.** Дня 29. жовтня на вулиці Вербовій найдено непритомного студента Осипа Громовського. Його відвезено до лічниці, де лікар ствердив, що цей студент зімлів із голоду. Прийшовши до притомности, Громовський признався, що він три дні нічогісінько не їв. І такі речі діються в той час, як держави видають сотки тисяч на ріжні паради і шопки.

— **Ігор Северянін у Варшаві.** На днях до Варшави приїде відомий російський поет Ігор Северянін разом зі своею жінкою, естонською поеткою. З Варшави Северянін поїде до Будапешту і Білгороду. Недавно цей поет виступав на літературних вечорах у Ризі та Юрієві і Ревлі.

— **Чужинці в Польщі.** Міністерство закорд. справ опублікувало, що річно до Польщі приїзджає пересічно 200.000 чужинців; 60 проц. віз дістало німецьких горожан, 12 проц. з Румунії, 3 проц. французів, 1.5 проц. англійців, 5 проц. радянських горожан, 9 проц. з ЧСР, 2 проц. із Америки.

— **Курці, не їдьте до СРСР.** „Красная Газета" пише, що через дошкульний брак тютюну і папіросок у радянських республиках заведено картки на папіроски. Дістати ці картки можуть тільки пролетарі, а буржуазія може обійтися без курення.

— **Нагла смерть епископа.** Англійський епископ Пирс ідучи на нараду палати льордів, упав на сходах тієї палати помер наглою смертю від апоплексії. Зараз за ним ішов до палати льордів анґлійський король і королева, які були свідками наглої смерти епископа. Це зробило на них велике враження. Так само в цілім Льондоні нагла смерть відомого та любленого епископа викликала загальне враження.

— **Поет віцекоролем.** Як це вже писалось, новим віцекоролем Індії буде іменований 46-літний льорд, правник Горелль. Вістка ця потверджується. Горелль в останніх роках здобув в Англії широку популярність як автор дуже талановитих поетичних творів та кількох повістей.

— **Як гіндуси шанують память померших?** Гіндуси відомі із свого культу для померших. Коли в родині гіндуса хтось помре, зараз-же по похоронах родина складає першу офіру т. зв. „сапіндікарану" і аж по тій офірі можна на гробі помершого поставити памятник. Памятник мусить бути звернений лицем до півдня. При поставленні памятника родина співає молитви із Ріґведи. Після цього всі члени родини мусять купатись в ріці. Протягом року по смерти гіндуса, його родина молиться, співаючи молитву „магаяту", а раз на місяць молитву „парванашрадлу". В осінні дні над гробом покійного гіндуси вечорами до світла місяця читають аґрагаяну і складають на гробах офіри з овочів та квітів. Серед гіндусів є щодо культу мертвих багато забобонів. Деякі племена в Індії вірять, що душа помершої людини довший час

зеребуває в дома, тому треба співати, танцювати і кричати та випалювати вогнем усі посуди, щоби прогнати душу на цвинтар. Гіндуси вірять, що душа може вернути із цвинтаря, тому, вертаючи з похоронів, треба затерти свої сліди і тоді душа не найде дороги до дому. У деяких племен гіндуси по похоронах голять бороди і стрижуть низько чуприну, щоби душа небіжчика не пізнала їх та не наробила їм лиха. Коли помре в батька син, то родина справляє всі приписані поминки, складає офіри та відправляє всі вище згадані молитви, але коли помре дочка, то родина по похоронах не почуває себе до ніякого обовязку супроти помершої і не складає жадних офір, тільки в роковини її смерти раз помолиться до місяця.

— **Люди без нервів.** Живуть над берегом англійського каналу рибаки, флямандського походження. З роду в рід вони плекають риболовство і поза цим нічого іншого не знають. До свого ремесла і до своїх нужденних осель вони вже так привичаєні, що про нові й не думають. Раз заложено для них спеціяльну нову оселю над морем та вони воліли свою стару, як нову, хоч до старої треба було від моря яку милю пішки йти, а нова була близько. У великих портових містах вони займають спеціяльні дільниці міста і витворили, як от напр. в Бельгії в Остенді, спеціяльний рід індустрії. Мають вони часами гарні парові кораблі з електричним приладдям і т. д., але більшість користується звичайними нужденними човнами і є взагалі бідна. Кораблі такі виїздять на повне море на кілька тижнів на лови, а малі лодки то лише нічю працюють, а на день вертають до пристані і продають те, що заробили за ніч. В більшости вся ця риба продається за границі. Бідні рибаки виїздять на лови вечором коло 6. години, а вертають ранком коло 10. Так роблять вони щоденно. Коли помітять, що наближається буря, то зараз тікають до пристані. Праця дуже тяжка. Їх сітки маленькі і їх треба виповняти майже що-години. Всю рибу з них висипають на дно лодки і тоді беруться до чистки. Все, що непотрібне, пересівають та викидають в море, а рибу добру лишають. Нераз з одної тони полову дістається лише яких 20 кг. доброї риби, а решту треба вихинути в море. Праця на морі вимагає великого напруження і рівноваги духа. Зараз по повороті треба направити човни і сітки на вечір, треба до моторів вистарати палива і полагодити інші орудки. Молоді хлопці, що приучуються на рибаків, мусять знати всяку роботу. З часом вони так загартовуються до всього, що їх тіло не знає ніякого умучення і хороби, а їх душа не знає милосердя. Колиж часом вдасться їм ловля добре, то тоді вони вже дома не показуються. Всякі шиночки мають повні руки роботи. Рибаки пють до безтями пиво й горілку, а коли вже добре підхмелені, то по старому звичаю зачинають бійку. Виспавшися добре, протвережуться і вертають назад до старої роботи, забуваючи все, що передше діялося.

З кіна.

Кіно „Паляс“: Моє сонішко, тонфільма з Д. Гейнор і Ш. Фарелем.

Фільма з невідступною парою закоханих, що з перемогою тонової фільми поставили в тінь такі пари екрану як Фербенкс і Мері Пікфорд, Гільберт і Рене Адоре. Незбагнені настрої широкої публики, ще й кінової! Досить було Дженіті Гейнор і Фарелеві завоювати її серця одною справді мистецькою фільмою „Чотирьох чортів“ і юрба суне лавою на кожний новий їх виступ.

„Моє сонішко“ належить до серії американських виробів „на фунти“, що єднають із механічною легкістю оперетковy ревію із сентиментальною ідилею. Вже весела Колін Мур дала нам два чи три першорядні зразки цієї наскрізь американської „історії“, як бідна дівчина закохується у фотографії мілїонера на те, щоби він відтак зявився перед нею, мов на знак чарівної палочки і так само закохався.. В усій композиції такої романтичної пригоди бачимо той самий старий спосіб, яким до недавна жив наш побутовий театр: коли акція сентиментальної історії стає занадто нудна, герої заявляють попросту „а тепер заспіваймо (або потанцюймо) собі трохи“.

І публика вдоволена. Бодай танцями, головокружним балетом і фарсовими сценами. Бо щодо голосів пресимпатичної Гейнор і її партнера, то вони роблять на нас враження виголоднілих котенят. Ні дрібки голосу, ні зеленого поняття про дикцію. Та є такі закохані в них як вони самі в собі і не тільки вибачають їм ці вокальні виступи, а навіть упевняють, що це має свій чар.

Бо кіно в 90 проц. рахується завсіди зі смаком широкої публики, а широка публика виховує свій смак на кіні. **м. р.**

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ:

Літературно-Науковий Вістник. Львів 1930 за листопад, книжка XI. Зміст: Е. Маланюк: Одного вечора; Ол. Стефанович: Сонети; У. Самчук: Останній Могікан; Джозеф Герджісгаймер: Маріkiта; С. Сірополко: Знищена дисертація М. Костомарова; В. Петрів: До історії формування війська на Україні; Е. Жарський: Із питань зооґеоґрафії; Д-р Ол. Бабій: Фридрих Ніцше (в трипяті роковини смерти); Наталя Королева: Наш не наш; Ів. Гончаренко: Побачення з Лефевром; О. В. Без оман; Д-р А. Річицький: Свята Софія Київська; Бібліоґрафія; Хроніка.

„Нова Хата“, журнал для плекання домашної культури. Львів, листопад 1930. Ч. 11. Зміст: О. Ver: Скажи мамо; Афоризми; О. З. Олена Пчілка; Д. М. Горняткевич: Роля жінки в українськім мистецтві; М. М. Мельник: Українко! У. Кравченко: Хризантеми; Ол. Пчілка: Соловйовий спів; Про українську моду; Д-р С. Парфанович: Син, чи донька?; Ріжне; Степан Цвайґ: Жінка і краєвид; Ілюстрації.

„Життя і Знання“, популярно-науковий журнал „Просвіти“. Львів, листопад 1930. Ч. 2 (38). Зміст: М. Б. Лепецький: Робінзон Крузо і його острови; В. Дорошенко: Українські переклади Роб. Круза; А. Шейнерт: Чи споживаємо досить вітамінів?; І. К.: Проходи по старім Львові; Н. К.: Щаслива жінка сучасности; Б. Лисянський: З історії парової машини; Г. Ваґнер — М. Черкавський: Індійське давун дерево; А. Корський: Бразилійські хороби; М. Р.: Там де ростуть коралі; Е. Жарський: Як робити лещата; Всячина.

„Службовик“, орґан Союза Українських Приватних Службовиків „Супруга“ Львів, жовтень 1930. Рік видання XI. Ч. 10.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 1. листопада ц. р. масло пріма експортове солене 4·00 зол., масло пріма бльокове несолене 4·00 зол., літра молока 0·25 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 11·00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 3 листопада, год. 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт“. (Знижки неважні).

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Понеділок, 3. листопада, год. 7·30 веч. „Король Никодим“.

Малий Міський Театр:

Понеділок, 3. листопада, год. 7·30 веч. „Вічне перо“.)

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Янгол під шапкою“ (Біллі Дов).

КАСІНО: Звукова фільма: „Танок серед сердець“.

КОПЕРНИК: Звукова фільма: „Золотоволосий янгол“.

КОЛЬОСЕЙ: Нечинне.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Тройка“.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Золотоволосий янгол“.

ОАЗА: Весільний марш.

ПАН: Прокажена.

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Моє сонішко“ (із Джанет Гейнор).

ПАСАЖ: Звукова фільма: „Анджеліта“ і додатки.

ПРОМІНЬ: Жертвенна ніч.

РАЙ: Звукова фільма: „Білі тіни“.

ХИМЕРА: Глупе щастя.

ФАТАМОРҐАНА: Звонар із Нотрдаму (з Льон Чанеєм).

СТИЛЕВЕ: „Камелієва дама“. Поліцмайстер Таґеєв.

УТІХА: Його найліпший друг (Гарі Піль).

Програма радіо.

Вівторок 4. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 16·15 Авдиція для дітей. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Норвежська музика. **Льондон** (356,3) 13·00 Концерт. **Берлін** (419) 18·40 Твори Моцарта, грає Павль Арон. **Харків** (426) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 13·30 Легка музика. **Прага** (486,2) 16·30 Радіооркестра і спів. **Париж** (1724,1) 16·45 Радіоконцерт.

Середа 5. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт оркестри. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·35 Радіооркестра. **Льондон** (356,3) 19·40 Дуета оркестра. **Берлін** (419) 18·20 Пісні Каччінія і Гліка співає Ельза Гольцер. **Харків** (426) 16·00 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 17·20 Музика на гармонійках. **Рим** (441,2) 12·45 Радіоквінтет. **Прага** (486,2) 20·00 Концерт. **Відень** (516,3) 15·20 Капеля Доманського. **Будапешт** (550,5) 9·15 Музика сольова. **Москва** (1481) 18.30 Народня авдиція.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Президія Товариства Прихильників Освіти у Львові подає до відома, що Товариство покищо стримує підмоги для Студентів тому, що скупі фонди, якими розпоряджає не дозволяють продовжувати в тім напрямі діяльности. Цьогорічна збірка в „Дні Студента“ наслідком відомих подій не випала назагал вдоволяючо, та не принесла навіть половини того, що в минулому році. Дальші роздачі підмог зможе Товариство почати щойно тоді, коли вдасться йому стягнути позички зроблені в інших допомогових Товариствах, які відступили свої претенсії Товариству Прихильників Освіти у Львові. Підготовча праця до тої акції вже почалася. 824

Осторога. Подаємо до відома, що **Мирон Бойко** не має уповажнення збирати датки на український памятник у Ґміндї. Проситься ніяких жертв на його руки не складати. Згаданий „інкасент“ вбирає звичайно вишивану сорочку, запинану на взір російської рубашки. При збиранню жертв виказується бльочками, одначе вони не походять від нашого комітету. — **Комітет для здвигнення памятника у Ґмінді.**

Товариство Прихильників Освіти у Львові оголошує отсим

Конкурс

на одноразову стипендію для студента агрономії в сумі 250 золотих, призначених повітовим сойміком у Рівнім. Студенти Ріжнычих Виділів, які рефлектують на ту стипендію, внесуть подання до канцелярії Товариства Прихильників Освіти у Львові, вул. Супінського ч. 21. До подання треба долучити: свідоцтво незаможности, свідоцтво наукової праці та опінію студентських орґанізацій. Першенство до стипендії мають студенти з Волині.

Речинець вношення подань минає з днем 15. падолиста 1930 р. — За Виділ Товариства: **Володимир Децикевич** в. р. голова, **Д-р Іван Гижа** в. р. секретар. 824

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.